

Doelgroep

Het symposium is bedoeld voor professionals die in aanraking komen met agressie onder kinderen en jeugdigen; psychologen, pedagogen, onderzoekers op dit terrein.

De voertaal zal Nederlands zijn, m.u.v. de lezing van prof. Brad Bushman die in het Engels gehouden zal worden.

Datum en Locatie

Het symposium vindt plaats op 27 februari 2007, van 9.30–17.00 uur, in het Auditorium van de Vrije Universiteit, De Boelelaan 1105 te Amsterdam.

Kosten

De deelnamekosten bedragen € 70,- / studenten € 25,- (incl. congresmap, koffie/thee en lunch).

Na inschrijving dient u het bedrag over te maken naar:

Abn Amro nr. 487814975, VU / Faculteit FPP
Van der Boechorststraat 1, 1081 BT Amsterdam

O.v.v.: Symposium 27-2-2007, kpl. 250-5009.

Vergeet a.u.b. niet het factuurnr. te vermelden.

Wijze van inschrijving

Inschrijving is alleen mogelijk via het registratieformulier op de ACK website: www.ack.vu.nl > 27 februari.

Accreditatie is aangevraagd bij NIP en NVO.

Annulering

Annulering dient te geschieden via e-mail:

info@ack.vu.nl. Bij annulering vóór 20 februari 2007

worden € 25,- / € 5,- administratiekosten in rekening gebracht. Vanaf genoemde datum bent u het volledige

inschrijfgeld verschuldigd.

Informatie

Voor overige informatie kunt u contact opnemen met:

info@ack.vu.nl.

Symposium georganiseerd door het Amsterdams Centrum voor Kinderstudies in samenwerking met de afdeling Ontwikkelingspsychologie Vrije Universiteit en PI Research

Symposium

27 februari 2007

Korte lontjes en opgeblazen ego's: Over agressie en emotieregulatie bij kinderen en jeugdigen'

Auditorium, Hoofgebouw VU, De Boelelaan 1105,
Amsterdam, 9.30-17.00 uur.

Korte lontjes en opgeblazen ego's: Over agressie en emotieregulatie bij kinderen en jeugdigen

---

INLEIDING

Onze samenleving krijgt in toenemende mate te maken met agressie en geweld onder kinderen en jeugdigen. Om effectief preventie- en interventiebeleid te kunnen ontwikkelen is er grote behoefte aan kennis over het ontstaan en de instandhouding van dergelijk gedrag. Op het symposium 'Korte Lontjes en Opgeblazen Ego's' zal agressie-problematiek worden benaderd vanuit een emotie-perspectief. Wetenschappers zullen actuele inzichten presenteren over boosheid en schaamte, gebrekkige of inadequate regulatievaardigheden, en de rol van het zelfbeeld. Ervaren trainers zullen bestaande behandelprogramma's evalueren in het licht van deze nieuwe bevindingen. Het symposium zal ruimschoots gelegenheid bieden voor een dialoog tussen wetenschappers en praktijkmensen, en aldus een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op de aanpak van een urgent maatschappelijk probleem.

Het symposium zal worden geopend door **prof. Brad Bushman**, toonaangevend agressie-onderzoeker aan de Universiteit van Michigan. Zijn onderzoek richt zich onder andere op de rol van mediageweld, de relatie tussen zelfbeeld en agressie, en agressie-regulatie. Op dit symposium zal **prof. Bushman** spreken over catharsis: Wat is het effect van 'onschuldige' woede-uitingen (bijvoorbeeld je afreageren op een boksbal) op agressie?

Vervolgens zal **prof. Hedy Stegge** ingaan op de relatie tussen emotie en agressie. Zij zal beargumenteren dat voor een goed begrip van uitingen van agressie niet

alleen aandacht moet worden besteed aan boosheid, maar ook aan een tot dusver onderbelichte emotie, namelijk schaamte. Vaak zijn het schaamtevolle gebeurtenissen die aanleiding geven tot agressie: een provocatie, een belediging, een kritische opmerking, of een vermeend gebrek aan het tonen van respect. Met name kinderen en jeugdigen met een overdreven positief en om die reden kwetsbaar zelfbeeld zullen in dergelijke situaties geneigd zijn over te gaan tot agressie of soms zelfs ernstig geweld. In het middagprogramma zullen verschillende sprekers zich richten op de implicaties voor de behandel- en opvoedingspraktijk.

Drs. Sander Thomaes zal dit thema inleiden en daarbij ingaan op de socialisatie van gezonde en ongezonde zelfgevoelens bij kinderen. Wat moeten ouders en leerkrachten, of – als het misloopt – behandelaars wel of juist niet doen.

Prof. Wim Slot, die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling van competentiegerichte behandelingsvormen in Nederland zal veelbelovende benaderingen van agressie-problematiek vanuit deze nieuwe wetenschappelijke inzichten belichten. In hoeverre wordt in bestaande programma's al expliciet of impliciet rekening gehouden met gevoelens van schaamte en de beïnvloeding van het zelfbeeld en wat valt op dit punt nog te verbeteren.

Dr. Nicolle van de Wiel, manager opleidingen bij de Rino-groep, verzorgt samen met Astrid Hoppe trainingen in de uitvoering van 'Minder Boos en Opstandig' en heeft onderzoek gedaan naar de effectiviteit van dit programma in de klinische praktijk. Zij zal ingaan op de inhoud van deze behandeling, en daarbij aandacht besteden aan emotieregulatie en zelfbeeld.

Het symposium zal worden afgesloten met de openbare verdediging van het proefschrift van Sander Thomaes, waarin verslag wordt gedaan van onderzoek naar schaamte en agressie bij kinderen en jeugdigen met narcistische trekken.

PROGRAMMA

- 09.30: Registratie en koffie
- 10.00: Opening
- 10.10: Does venting anger feed or extinguish the flame?
Brad J. Bushman, professor of Psychology, University of Michigan, professor of Communications, University of Michigan, Faculty Associate, Institute for Social Research
- 11.00: Schaamte, zelfbeeld en agressie.
Hedy Stegge, bijzonder hoogleraar Ontwikkelingspsychopathologie, Vrije Universiteit Amsterdam, tevens werkzaam bij PI Research Duivendrecht
- 11.45: Algemene Discussie
- 12.15: Lunch
- 13.00: Praktische implicaties: opvoeding en behandeling
Sander Thomaes, onderzoeker Vrije Universiteit Amsterdam, PI Research Duivendrecht, Universiteit Utrecht
- 13.15: Opgeblazen ego's in behandeling
Wim Slot, bijzonder hoogleraar pedagogische en ontwikkelingspsychologische aspecten van kindbeschermsmaatregelen, Vrije Universiteit Amsterdam en Directeur PI Research Duivendrecht
- 13.45: 'Minder Boos en Opstandig'
Nicolle van de Wiel, manager opleidingen bij de Rino-groep, samen met Astrid Hoppe en Walter Matthys auteur van het programma "Boos en Opstandig"
- 14.15: Algemene Discussie
- 14.45: Afsluiting
- 15.45: Openbare verdediging van het proefschrift
'Narcissism, Shame, and Aggression in Early Adolescence: On Vulnerable Children' door Sander Thomaes